

„Varstvo spomeniko“ („Conservarea monumentelor“) este o publicație editată de către Institutul pentru Conservarea Monumentelor al R.S. Slovenia, sub egida Comitetului de Cultură al R. S. Slovenia. La tipărirea revistei contribuie cu fonduri și Societatea Culturală Slovenă și Societatea Slovenă de Cercetare Interdisciplinară. Primul număr a văzut lumina tiparului în anul 1958, periodicitatea fiind anuală.

În general, fiecare volum al „Varstvo spomeniko“ se împarte în trei mari capitole: *Articole; Rapoarte de cercetare; Acte normative și hotărâri ale Institutului pentru Conservarea Monumentelor al R.S. Slovenia.*

Fiecare număr al revistei evidențiază bogăția de monumente existente pe teritoriul R. S. Slovenia, grija și eforturile care se depun pentru păstrarea lor, preocuparea permanentă privind cercetarea și valorificarea acestora. Aria problematicei abordate în cadrul articolelor nu se rezumă doar la monumentele istorice și de arhitectură, ci și la cele naturale și de artă, la conservarea și restaurarea bunurilor culturale din patrimoniul mobil, editorul cunoscând faptul că cea mai mare parte a monumentelor dețin piese de artă și cultură de o inestimabilă valoare sau sunt chiar sediile unor instituții muzeale. De asemenea, este discutat statutul personalului care lucrează în domeniul conservării, probleme ale eticii profesionale având în vedere marile responsabilități ce revin acestuia pentru asigurarea păstrării nealterate și transmiterii generațiilor viitoare a celor mai de preț măririi ale trecutului.

Ne propunem să prezentăm pentru cititorii revistei noastre conținutul volumului apărut în anul 1983 și care poartă cifra XXV. Se poate aprecia că, în cei 25 de ani de apariție, colecți-vul redacțional al lui „Varstvo spomeniko“ a acumulat o bogată experiență, militând pentru a oferi cititorilor săi informații și date relevante privind activitatea de conservare-restaurare ce se desfășoară în R. S. Slovenia. Prima parte a volumului conține un număr de 26 de articole. Tematica lor, deși foarte variată, poate fi sintetizată în câteva mari probleme ce reliefează preocupările la zi din domeniul conservării-restaurării patrimoniului cultural imobil și mobil din R.S. Slovenia. O parte din materiale abordează aspecte de ordin general privind locul și valoarea monumentelor în istorie, date legate de conservarea și restaurarea unora dintre ele în trecut și necesitatea intervenției sistematice în prezent. Astfel, Nace Šumisevnează materialul, *Locul castelurilor și conacelor în știința istorică și în conștiința noastră socială*, în care apreciază că monumentele din Slovenia oferă o imagine sintetică a arhitecturii feudale iar în studierea lor trebuie să se implice istorici, arheologi, etnologi și istorici de artă. Pe baza datelor extrase din materialele de arhivă, Ivan Komely, în articolul — *Problema conservării monumentelor în perioada dintre cele două războaie mondiale — rememorează lucrările efectuate pentru salvarea unor monumente ruinate, a bunurilor cuprinse în inventarul acestora și a parcurilor din jurul lor. Între anii 1920—1940 s-a depus o muncă stăruitoare alcătuindu-se liste-inventar pentru un număr de 40 de castele din Slovenia. Un grupaj de fotografii documentare, realizate în anii 1918—1940, prezentând exteriorul și*

interioarele unora dintre monumente, însoțeste articolul. Ivan Stopar aduce în atenția cititorilor, prin materialul intitulat — *Conservarea monumentului — problemele castelurilor din Slovenia*, numeroasele cauze care au pricinuit stricăciuni, în decursul vremii, castelurilor. Autorul propune ca pe baza unor situații exacte, a documentațiilor amănunțite și a rapoartelor de cercetare să se stabilească o ordine strictă a efectuării lucrărilor de restaurare în funcție de necesități. În articolul *Casa țărănească din Slovenia*, Ivan Sedej analizează arhitectura populară existentă din secolele XVI—XIX, particularitățile apărute în cadrul ei și care sunt puse, în primul rând, pe seama stratificării sociale și apoi pe influențele construcțiilor feudale (castele, biserici etc.). Concluzia ce se desprinde este că arhitectura populară din Slovenia prezintă caracteristici și diferențe ce o impun ca o creație originală.

Contribuția cercetărilor arheologice și interdisciplinare la clarificarea etapelor de edificare a unor monumente, la cunoașterea formei lor originale și la alcătuirea documentației necesare în vederea restaurării, constituie tema mai multor articole din volum. Dintre acestea, vom aminti: Tatjana Bregant, *Aportul cercetărilor arheologice la studierea castelului din Celje, în vederea refacerii* (Cercetările au dus la stabilirea perioadei în care a fost construit castelul în forma în care este el astăzi — prima jumătate a secolului al XVII-lea); Nataša Štupar-Šumi, *Cercetarea arheologică care a însoțit munca de restaurare la castelele din Rihemberk și Stanjel* (Cercetarea a permis cunoașterea etapelor de dezvoltare a celor două castele, precum și descoperirea unor urme de locuire din Epoca fierului); Marjeta Ciglenčki, Blagoj Jevremov, *Intervențiile la Complexul-castel din Ptuj, începute în 1945* (Amenajările efectuate în prima etapă au fost puține, fapt care a impus reluarea lor și realizarea unor noi fundații și consolidări de ziduri. Cercetările au dus la descoperirea unor urme de construcții aparținând populației tracice și din alte epoci).

Grija pentru păstrarea monumentelor naturii din R. S. Slovenia, analiza cu maximă responsabilitate a cauzelor complexe care au dus la distrugerea, în timp, a unora dintre ele și la degradarea a numeroase peisaje, precum și propuneri concrete de refacere și reamenajare a acestora, crearea de noi rezervații pentru protecția florei și faunei, constituie problema unui mare număr de materiale. Dintre ele vom cita: Nataša Štupar-Šumi, *Problema modernizării carstului din Slovenia*; Peter Skoberne, *Metoda privind comportamentul asupra patrimoniului natural*; Polanca Štefanac, *Deteriorarea peisajelor slovene*; Polanca Vrhunc, *În legătură cu problemele prezervării patrimoniului natural împreună cu monumentele*; Nace Šumi, *Aspecte ale conservării peisajului cultural*. Ținem să mai menționăm articolul *Valea Zelimlje*, semnat de Juša Vevken, în care, pe baza cercetării materialului arhivistice și a situației din teren, se susține posibilitatea reamenajării a numeroase clădiri din zona castelului Turjak și se propune reglementarea, de urgență, a amplasărilor și tipurilor de construcții pentru week-end care au alterat complet aspectul Văii Zelimlje.

Legată de problema restaurării monumentelor este aceea a utilizării lor după ce s-au încheiat lucrările de refacere. În

majoritatea lor, castelele din Slovenia sunt amenajate ca muzee. Specialiștii Janez Mikuz și Marjeta Ciglenčki, Blagoj Jevremov în două articole propun realizarea în castelele de la Borl și Ptuj a unor expoziții tematice. În prima să fie valorificate o serie de documente legate de mișcarea de rezistență antihitleristă, iar în a doua date și piese istorice referitoare la ținutul Pokrajinski.

Un studiu deosebit de interesant semnează Jože Curk, privitor la rolul arhitecturii feudale în structurarea unor așezări urbane din Slovenia. Autorul arată că la originea formării și dezvoltării orașelor — Brežice, Celje, Maribor, Ormož, Ptuj, Slovenska Bistrica și Slovenj Gradec — un rol important l-au avut resursele naturale, căile de comunicație, posibilitatea amenajării unor construcții strategice și administrația feudală. Cele șapte orașe, prin arhitectura lor, sunt astăzi o sursă importantă de documentare pentru aceia care se ocupă de dezvoltarea urbanistică în evul mediu.

În ceea ce privește conservarea monumentelor publice reține atenția articolul lui Mamo Vucović, *Condițiile atmosferice și existența monumentelor publice*, în care se aduc argumente pentru folosirea metodei peliculizării monumentelor cu silicon ce frânează acțiunea agenților distructivi.

Nu vom insista asupra faptului că și cel de-al XXV-lea volum al revistei „Varstvo spomeniko“, ca și altele precedente*, conține articole privind conservarea și restaurarea patrimoniului mobil. Precizăm, pentru cei interesați, că ele se referă la noile metode fizice și chimice, echipamentul tehnic și substanțele folosite în tratarea și conservarea materialelor de arhivă, grafică și a altor obiecte cu suport de hirtie.

Partea a doua a volumului cuprinde rapoartele privitoare la cercetarea arheologică și la restaurarea monumentelor din R.S. Slovenia în anul 1982. Rapoartele de cercetare arheologică sunt grupate pe epoci și localități. Cele legate de restaurare sunt ordonate pe categorii de monumente; urbanistice, etnografice și de artă. Rapoartele sunt însoțite de un bogat material ilustrativ — imagini fotografice, schițe stratigrafice, planuri de așezări, hărți etc. Toată această a doua parte a volumului se constituie într-o imagine concludentă a muncii susținute care s-a depus în anul 1982 pe linia investigațiilor științifice și a protecției, prin diverse mijloace, a patrimoniului cultural de pe teritoriul R.S. Slovenia, a activității desfășurate de Institutul pentru Conservarea Monumentelor.

„Varstvo spomeniko“, o publicație de ținută, cu un conținut deosebit de interesant, merită să fie cunoscută de către toți specialiștii din țara noastră care lucrează în domeniul conservării-restaurării monumentelor și al patrimoniului muzeal.

* A se vedea în acest sens prezentarea volumelor XXIII și XXIV în „Revista muzeelor și monumentelor — muzee“, nr. 6/1983, p. 89.

PAVEL ANGHEL